

LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTO ĮSTATAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvių kalbos institutas (toliau – Institutas) yra valstybinis mokslinių tyrimų institutas, viešasis juridinis asmuo, turintis ypatingos nacionalinės svarbos statusą.
2. Instituto teisinė forma – biudžetinė įstaiga.
3. Instituto misija – įgyvendinti valstybinį lituanistikos tyrimų prioritetą, vykdant valstybei, visuomenei, tarptautiniam bendradarbiavimui ar ūkio subjektams svarbius šiuose įstatuose nustatytų mokslinės veiklos kryptių ilgalaikius fundamentinius mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą, tyrimų rezultatais stiprinant Lietuvos visuomenės ir valstybės kalbinį bei kultūrinį tapatumą.
4. Instituto savininkė – Lietuvos Respublika. Instituto savininko teises ir pareigas, kiek tai nepriklauso išimtinai Lietuvos Respublikos Vyriausybės kompetencijai, įgyvendina Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, kaip savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos, kompetencija apibrėžiama Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatyme, Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme ir juos įgyvendinančiuose teisės aktuose.
5. Instituto veikla grindžiama Lietuvos Respublikos Konstitucija, Mokslo ir studijų įstatymu, kitais teisės aktais, reglamentuojančiais mokslinių tyrimų institutų veiklą, taip pat šiais įstatais. Instituto vieši pranešimai skelbiami Instituto interneto svetainėje www.lki.lt, taip pat gali būti skelbiami Instituto socialinių tinklų paskyrose.
6. Institutas turi antspaudą su Lietuvos valstybės herbu ir savo pavadinimu, savo ženklą ir kitą atributiką, taip pat sąskaitų finansų įstaigose ir valstybės ižde.
7. Instituto buveinė – Vilnius, P. Vileišio g. 5, LT-10308.

II SKYRIUS INSTITUTO FUNKCIJOS, VEIKLOS TIKSLAI, MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS PLĖTROS KRYPTYS, VEIKLOS SRITIS IR RŪŠYS

8. Įgyvendindamas savo misiją, Institutas vykdo šias funkcijas:
 - 8.1. inicijuoja aukšto tarptautinio mokslinio lygio fundamentinius ir taikomuosius tyrimus humanitarinių mokslų srityje bei jų taikymą;
 - 8.2. kuria ir skleidžia visuomenėje mokslo žinias, prisideda prie inovacijomis grindžiamos žinioms imlios visuomenės ugdymo, naudoja lituanistinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros rezultatus įvairiose visuomenės gyvenimo srityse;
 - 8.3. kartu su universitetais vykdo trečiosios pakopos studijas, rengia aukščiausios kompetencijos specialistus;
 - 8.4. sudaro sąlygas mokslininkams vykdyti inovatyvius mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą;
 - 8.5. kaupia nematerialųjį ir dokumentinį baltistikos, lituanistikos ir lituanikos paveldą bei šiuolaikinius lituanistikos išteklius;
 - 8.6. organizuoja mokslo ir šviečiamosios veiklos renginius;
 - 8.7. dalyvauja Lietuvos ir tarptautinių organizacijų veikloje;
 - 8.8. vykdo intelektinės nuosavybės mainus, su mokslo ir socialinių partnerių institucijomis keičiasi moksline literatūra, kitais mokslo veiklai reikalingais duomenimis.
9. Instituto veiklos tikslai:

9.1. vykdyti šalies kultūros ir visuomenės tęstinumui ir plėtrai svarbius ilgalaikius fundamentinius ir taikomojus lietuvių kalbos mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą;

9.2. kaupti, tirti, sisteminti, saugoti, skaitmeninti nematerialųjį ir dokumentinį baltistikos, lituanistikos ir lituanikos paveldą bei dabartinius duomenis, skelbti ir skleisti juos šalyje ir užsienyje;

9.3. plėtoti lietuvių kalbą informacinėje visuomenėje: kurti ir diegti informacines kalbos išteklių sistemas bei skaitmeninius produktus, taikant kalbos technologijas;

9.4. dalyvauti nustatant valstybinės lietuvių kalbos tyrimo ir vartojimo strategines kryptis ir taktiką Lietuvoje ir Europos Sąjungos erdvėje;

9.5. analizuoti bendrinės lietuvių kalbos raidos procesus ir siūlyti norminimo rekomendacijas: vertinti bendrinės lietuvių kalbos normų ir vartosenos santykių kaitą; tirti ir vertinti naujus lietuvių kalbos reiškinius; rengti ir skelbti kalbos praktikai skirtus leidinius ir skaitmeninius produktus;

9.6. bendradarbiauti su valstybės institucijomis ir užsienio šalių atstovybėmis Lietuvoje, Lietuvos Respublikos atstovybėmis užsienyje, sprendžiant aktualius kalbos raidos ir funkcionavimo, tarmių ir vardyno saugojimo, lietuvių kalbos, baltistikos, lituanistikos ir lituanikos populiarinimo šalyje ir pasaulyje klausimus; bendradarbiauti su socialiniais partneriais eksperimentinės plėtros srityje;

9.7. bendradarbiaujant su kitomis Lietuvos ir užsienio mokslo ir studijų institucijomis, skatinti tarpdalykinių tyrimų plėtrą, kartu su universitetais įstatymų nustatyta tvarka rengti filologijos mokslo krypties mokslininkus;

9.8. užtikrinti lietuvių kalbos ir kitų baltų kalbų tyrimų integraciją į tarptautinę mokslinių tyrimų erdvę, dalyvauti tarptautinėse mokslinių tyrimų programose;

9.9. vykdyti lituanistinių mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros užsakomuosius darbus, teikti metodologinę, metodinę ir kitą pagalbą; skleisti visuomenėje mokslo žinias, diegti jas į kultūrą ir švietimą, socialinę veiklą, prisidėti prie žinioms imlios visuomenės ugdymo ir visuomenės atminties kultūros formavimo;

9.10. suteikti prieigą prie elektroninių išteklių, tradicinių archyvų, bibliotekos, skelbti mokslinių tyrimų rezultatus atvirosios prieigos būdais ir priemonėmis, kiek tai neprieštarauja asmens duomenų, intelektinės nuosavybės, profesinių, komercinių ar valstybės ir tarnybos paslapčių apsaugai, nacionalinio saugumo ir gynybos, taip pat teisės saugos ir viešojo saugumo veiklą reglamentuojantiems teisės aktams arba mokslinių tyrimų užsakymų sutarčių sąlygoms.

10. Instituto mokslinės veiklos kryptys:

10.1. lietuvių kalbos ir kitų baltų kalbų istorijos ir raštijos raidos tyrimai;

10.2. lietuvių kalbos fonetikos ir fonologijos, gramatikos, leksikos ir leksikografijos, semantikos, terminologijos ir terminografijos, onomastikos tyrimai;

10.3. bendrinės lietuvių kalbos funkcionavimo, jos normų raidos, sociolingvistikos ir mokyklinės lituanistikos tyrimai;

10.4. lietuvių tarmių ir geolingvistikos tyrimai;

10.5. lituanistikos ir lituanikos dabartinių ir istorinių kontaktų tyrimai;

10.6. lietuvių kalbotyros istorijos tyrimai.

11. Instituto veiklos sritis – humanitarinių mokslų srities lituanistiniai moksliniai tyrimai, socialinė ir kultūrinė plėtra, nematerialiojo kalbinio paveldo kaupimas, sisteminimas, saugojimas, tyrimas, rengimas, skaitmeninimas ir skelbimas.

12. Instituto veiklos rūšys (pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių):

12.1. pagrindinė veiklos rūšis – humanitarinių mokslų tyrimai ir taikomoji veikla (kodas 72.20.10);

12.2. su pagrindine veikla susijusi mokslinė, profesinė ir kita veikla, būtina pagrindinei veiklai užtikrinti ir vykdyti (kitos veiklos rūšys):

12.2.1. aukštasis universitetinis mokymas (kodas 85.40.20);

12.2.2. kitas, niekur kitur nepriskirtas, švietimas (kodas 85.59.00);

12.2.3. knygų leidyba (kodas 58.11.00);

12.2.4. žurnalų ir periodinių leidinių leidyba (kodas 58.13.00);

12.2.5. garso įrašymas ir muzikos įrašų leidyba (kodas 59.20.00);

- 12.2.6. knygų mažmeninė prekyba (kodas 47.61.00);
- 12.2.7. suvenyrų, dailių rankdarbių ir religinių reikmenų specializuota mažmeninė prekyba (kodas 47.78.10);
- 12.2.8. visa kita, niekur kitur nepriskirta, profesinė, mokslinė ir techninė veikla (kodas 74.99.00);
- 12.2.9. bibliotekų veikla (kodas 91.11.00);
- 12.2.10. archyvų veikla (kodas 91.12.00);
- 12.2.11. muziejų ir kolekcijų veikla (kodas 91.21.00).

III SKYRIUS

INSTITUTO TEISĖS IR PRIEVOLĖS

13. Instituto teisės ir pareigas apibrėžia Mokslo ir studijų įstatymo 13 straipsnis, Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymas, Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymas, kiti įstatymai bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, reglamentuojantys valstybinių mokslinių tyrimų institutų ir biudžetinių įstaigų veiklą.

IV SKYRIUS

INSTITUTO VALDYMO ORGANAI, JŲ KOMPETENCIJA, SUDARYMO (SKYRIMO) IR ATŠAUKIMO (ATLEIDIMO) TVARKA

14. Instituto valdymo organai pagal Mokslo ir studijų įstatymo 31 straipsnio 1 dalį yra Instituto mokslo taryba (toliau – Mokslo taryba) ir Instituto direktorius (toliau – Direktorius).

15. Mokslo taryba yra Instituto kolegialus valdymo organas.

16. Mokslo taryba veikia pagal Mokslo ir studijų įstatymo 32 straipsnio 1 dalies ir šiais įstatais jai suteiktą kompetenciją ir atlieka šias funkcijas:

16.1. Direktorius teikimu svarsto ir tvirtina Instituto struktūrą ir jos pakeitimus, svarsto Direktorius pateiktus pasiūlymus dėl šių įstatų keitimo;

16.2. svarsto ir teikia Direktoriumi siūlymus dėl Instituto asociacinių ryšių su mokslo ir studijų institucijomis, lituanistinių mokslinių tyrimų ir socialinės bei kultūrinės veiklos, bendradarbiavimo su tarptautinėmis organizacijomis, kitais fiziniais ir juridiniais asmenimis;

16.3. vertina atliktų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos rezultatus ir visos Instituto mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos veiklos kokybę ir lygį;

16.4. rengia ir teikia Direktoriumi tvirtinti Instituto Akademinės etikos kodeksą;

16.5. Direktorius teikimu tvirtina arba savo iniciatyva sudaro nuolatines arba laikinas komisijas, susijusias su Instituto mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos veiklos koordinavimu;

16.6. priima sprendimus dėl asocijuotojo mokslininko statuso suteikimo;

16.7. svarsto ir tvirtina Instituto emeritūros nuostatus, priima sprendimus dėl emerito statuso suteikimo ir nustato mokslininko emerito išmokos dydį;

16.8. deleguoja Instituto atstovus į Lituanistinių valstybinių mokslinių tyrimų institutų strateginę tarybą.

17. Mokslo taryba sudaroma 5 (penkeriems) metams šiuose įstatuose nustatyta tvarka:

17.1. Mokslo tarybą sudaro 15 (penkiolika) narių, iš kurių ne mažiau kaip 5 (penki) nariai yra kitų įstaigų, įmonių ir organizacijų, suinteresuotų Instituto tikslų ir misijos įgyvendinimu, atstovai;

17.2. Direktorius pagal jo patvirtintą Mokslo tarybos rinkimų reglamentą skelbia rinkimus į Mokslo tarybą ir sudaro rinkimų komisiją. Informacija apie Mokslo tarybos rinkimus skelbiama Instituto ir Lietuvos mokslo tarybos interneto svetainėse ne vėliau kaip prieš 2 (du) mėnesius iki rinkimų dienos;

17.3. rinkimų komisija vykdo veiksmus, numatytus Direktorius patvirtintame Mokslo tarybos rinkimų reglamente;

17.4. kandidatus kelia Instituto mokslo darbuotojai, administracija ir kitos įstaigos, įmonės ir organizacijos, suinteresuotos Instituto tikslų ir misijos įgyvendinimu;

17.5. Mokslo tarybos nariu negali būti Instituto direktorius, direktoriaus pavaduotojai ir mokslinis sekretorius;

17.6. Mokslo tarybos narius renka Instituto mokslo darbuotojai slaptu balsavimu, į balsavimo biuletenius įtraukiami visi iškelti kandidatai.

18. Mokslo taryba tvirtina savo darbo reglamentą. Mokslo tarybos darbui vadovauja Mokslo tarybos pirmininkas, jo nesant – Mokslo tarybos pirmininko pavaduotojas, kurie renkami iš Mokslo tarybos narių slaptu balsavimu paprasta balsų dauguma, dalyvaujant ne mažiau kaip 2/3 Mokslo tarybos narių. Tas pats asmuo Mokslo tarybos pirmininku gali būti renkamas ne daugiau kaip dviem kadencijoms iš eilės. Mokslo tarybos sekretorius renkamas iš Mokslo tarybos pirmininko pasiūlytų kandidatų atviru balsavimu paprasta Mokslo tarybos narių balsų dauguma.

19. Mokslo tarybos posėdžiai yra atviri, darbotvarkė skelbiama Instituto interneto svetainėje ne vėliau kaip prieš 5 (penkias) darbo dienas iki posėdžio. Mokslo tarybos posėdžiai yra teisėti, jei juose dalyvauja ne mažiau kaip pusė visų Mokslo tarybos narių. Mokslo tarybai nutarus, posėdis gali būti uždaras. Direktorius ir Direktoriaus pavaduotojai turi teisę dalyvauti visuose Mokslo tarybos posėdžiuose. Mokslo tarybos nariams, Direktoriui ir Direktoriaus pavaduotojams pranešama apie šaukiamą Mokslo tarybos posėdį ne vėliau kaip prieš 5 (penkias) darbo dienas iki posėdžio elektroninio ryšio priemonėmis. Šaukti posėdį turi teisę Mokslo tarybos pirmininkas, Direktorius arba ne mažiau kaip 1/3 Mokslo tarybos narių. Posėdžiui pirmininkauja Mokslo tarybos pirmininkas, jo nesant – jo pavaduotojas.

20. Mokslo tarybos nutarimai laikomi priimtais, jeigu už juos balsuoja daugiau kaip pusė visų posėdyje dalyvaujančių Mokslo tarybos narių. Balsų skaičiui pasiskirsčius po lygiai, lemiamas Mokslo tarybos pirmininko balsas.

21. Direktoriaus teikiamus pasiūlymus klausimais, kuriems pagal šiuos įstatus reikia Mokslo tarybos pritarimo, Mokslo taryba priima, jeigu už pasiūlymus balsuoja daugiau kaip pusė visų Mokslo tarybos narių.

22. Direktorius yra Instituto vienasmenis valdymo organas, kuris veikia Instituto vardu ir jam atstovauja. Direktorius viešo konkurso būdu paskiriamas į pareigas ir atleidžiamas iš jų švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka.

23. Direktoriumi gali būti nepriekaištingos reputacijos asmuo, turintis mokslo daktaro laipsnį ir vadybinės patirties.

24. Direktoriaus kadencijos trukmė nustatyta Mokslo ir studijų įstatymo 33 straipsnio 5 dalyje.

25. Direktoriaus funkcijos:

25.1. užtikrinti, kad Instituto veikla atitiktų Lietuvos Respublikos įstatymus, šiuos įstatus ir kitus Lietuvos Respublikos teisės aktus, taip pat Mokslo tarybos priimtų sprendimų įgyvendinimą;

25.2. leisti įsakymus, sudaryti ir pasirašyti sutartis, atstovauti Institutui santykiuose su trečiaisiais asmenimis;

25.3. nustatyti Instituto administracijos ir kitų Instituto darbuotojų, reikalingų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros, ūkinės veiklos uždaviniams įgyvendinti, skaičių, jų pareigas ir funkcijas;

25.4. priimti į darbą ir atleisti iš darbo Instituto darbuotojus, skelbti darbuotojų atestavimą ir konkursus atitinkamoms pareigoms, skirti asmenis į pareigas, atleisti iš jų;

25.5. nustatyti Instituto darbuotojų darbo apmokėjimo sistemą;

25.6. sudaryti komisijas ir darbo grupes;

25.7. teikti Mokslo tarybai svarstyti strateginių veiklos planų ir metinių Instituto veiklos ataskaitų projektus, pasiūlymus dėl pagrindinių Instituto mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros kryptių, mokslinės veiklos kokybės užtikrinimo, Instituto struktūros ir jos pakeitimų, šių įstatų keitimo, kitus dokumentus;

25.8. tvirtinti Instituto strateginį veiklos planą, metinės Instituto veiklos ataskaitą, kitus dokumentus;

25.9. organizuoti Instituto veiklos savianalizę ir prireikus inicijuoti Instituto veiklos ekspertinį vertinimą;

25.10. Mokslo tarybai pritarus, teikti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai pasiūlymus dėl šių įstatų keitimo;

- 25.11. tvirtinti Instituto Akademinės etikos kodeksą;
- 25.12. atsakyti už Instituto finansinę veiklą, tinkamą turto valdymą, naudojimą ir disponavimą juo;
- 25.13. tvirtinti Instituto pajamų ir išlaidų sąmatą, jos vykdymo apyskaitą;
- 25.14. dalį savo teisių ir pareigų Direktorius gali pavesti atlikti savo pavaduotojams ir kitiems Instituto darbuotojams, jeigu tai nepriklauso išimtinai Direktoriaus kompetencijai;
- 25.15. atlikti kitas Biudžetinių įstaigų įstatymo 11 straipsnyje ir kituose teisės aktuose įstaigos vadovui nustatytas funkcijas.

V SKYRIUS

INSTITUTO AKADEMINĖ BENDRUOMENĖ, DARBUOTOJAI, JŲ TEISĖS, PAREIGOS IR ATSAKOMYBĖ

- 26. Instituto personalą sudaro akademinė bendruomenė, administracija ir kiti darbuotojai.
- 27. Akademinę bendruomenę sudaro mokslo darbuotojai, kiti darbuotojai, tiesiogiai dalyvaujantys mokslo veikloje, mokslininkai emeritai, doktorantai.
- 28. Mokslo darbuotojų pareigybės yra šios: vyriausiasis mokslo darbuotojas, vyresnysis mokslo darbuotojas, mokslo darbuotojas, mokslininkas stažuotojas, jaunesnysis mokslo darbuotojas. Kvalifikacinius mokslo darbuotojų pareigybių reikalavimus ir konkursų šioms pareigoms eiti organizavimo tvarką nustato Mokslo taryba. Mokslo taryba, nustatydamą mokslo darbuotojų kvalifikacinius reikalavimus, atsižvelgia į Lietuvos mokslo tarybos nustatytus reikalavimus dėl visų tyrėjų pakopų privalomų kompetencijų. Instituto mokslo darbuotojų kvalifikaciniai reikalavimai skelbiami Instituto interneto svetainėje.
- 29. Akademinės bendruomenės nariams laiduojama akademinė laisvė, nustatyta Mokslo ir studijų įstatymo 60 straipsnio 2 dalyje.
- 30. Akademinėi bendruomenei laiduojamos teisės, nustatytos Mokslo ir studijų įstatymo 60 straipsnio 3 dalyje.
- 31. Akademinė bendruomenė privalo vadovautis Instituto Akademinės etikos kodeksu.
- 32. Administracija, be administracinių pareigų, gali dirbti pedagoginį ir (arba) mokslinį darbą.
- 33. Institutas gali kviešti mokslo darbuotojus dirbti pagal terminuotą darbo sutartį, bet ne ilgiau kaip 2 (dvejų) metų laikotarpiui.
- 34. Asocijuotojo mokslininko statusas Mokslo tarybos sprendimu gali būti suteikiamas Institute dirbusiam mokslininkui, palaikančiam su juo mokslinius ryšius – rengiančiam su Instituto darbuotojais bendras mokslines publikacijas, vykdančiam su jais bendrus mokslinius tyrimus, eksperimentinės plėtos projektus, konsultuojančiam juos mokslo klausimais ar panašiai, bet laikinai (ne ilgiau kaip iki kadencijos Institute pabaigos, o asmenims, nurodytiems Mokslo ir studijų įstatymo 72 straipsnio 4 dalyje, – ne ilgiau kaip 5 (penkerius) metus) dirbančiam kitur.
- 35. Vyriausiesiems mokslo darbuotojams, aktyviai dirbusiems mokslinį darbą ir rengusiems mokslininkus Institute, už ypatingus nuopelnus mokslui Mokslo taryba gali suteikti mokslininko emerito vardą. Mokslininko emerito vardo suteikimo procedūra, mokslininko emerito dalyvavimas Instituto veikloje ir mokslininko emerito išmokos mokėjimas nustatomas pagal Mokslo tarybos patvirtintą mokslininko emerito vardo suteikimo tvarką.
- 36. Instituto personalui taikomos teisės ir pareigos, nustatytos Mokslo ir studijų įstatymo 71 straipsnyje.
- 37. Instituto personalas privalo laikytis įstatymų, kitų teisės aktų, šių įstatų, Instituto vidaus tvarkos taisyklių.

VI SKYRIUS

INSTITUTO LĖŠŲ ŠALTINIAI, TURTO IR LĖŠŲ NAUDOJIMAS

- 38. Institutas jam perduotą valstybės turtą valdo, naudoja ir juo disponuoja patikėjimo teise teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis.

39. Instituto lėšų šaltiniai nurodyti Mokslo ir studijų įstatymo 74 straipsnio 1 dalyje.

40. Visas lėšas Institutas planuoja ir naudoja teisės aktų, reglamentuojančių lėšų planavimą ir naudojimą, nustatyta tvarka. Pajamas ir išlaidas Institutas naudoja pagal patvirtintą sąmatą įstatymų nustatyta tvarka.

41. Išorinę Instituto finansinės veiklos ir finansų kontrolę vykdo valstybės įgaliotos institucijos ir įstaigos pagal Mokslo ir studijų įstatymo 85 straipsnio 5 dalį.

VII SKYRIUS ĮSTATŲ KEITIMAS

42. Šių įstatų pakeitimus gali inicijuoti Instituto valdymo organai, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Vyriausybė.

43. Vyriausybei šių įstatų pakeitimo projektą teikia Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.
